

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія викладачів музики і хореографії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ХОРОЗНАВСТВО ТА ХОРОВЕ
АРАНЖУВАННЯ

галузі знань 0202 Мистецтво

спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво

Київ
2015 рік

Робоча програма «Хорознавство та хорове аранжування» для студентів галузі знань 0202 Мистецтво, спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво

«25» серпня 2015 року - 21 с.

Розробник: Кифенко Анна Миколаївна - викладач циклової комісії музики і хореографії Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії викладачів музики і хореографії

Протокол від «25» серпня 2015 р. № 1

Голова циклової комісії Романова Т.В

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора

з навчальної роботи

 (С.І. Дем'яненко)

Заступник директора

з навчально-методичної роботи

 (З.Л. Гейхман)

Схвалено Методичною радою Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол від «31» серпня 2015 року № 1

« _____ » _____ 2015 року

Голова (М.В. Братко)

I. Опис предмета навчальної дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування»

Курс	Галузь, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p><i>Кількість кредитів</i></p> <p><i>відповідних ECTS:</i></p> <p>2 кредити</p> <p><i>Загальний обсяг дисципліни (години) 72 години</i></p> <p>VII семестр-2кредита</p>	<p><i>Шифр та назва галузі знань:</i></p> <p>0202 Мистецтво</p> <p><i>Шифр та назва спеціальності</i></p> <p>5.02020401</p> <p>Музичне мистецтво</p> <p><i>Освітньо-кваліфікаційний рівень</i></p> <p>«молодший спеціаліст»</p>	<p><i>Нормативна</i></p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр 7:</p> <p>Аудиторних занять – 72 години, з них: лекції (теоретична підготовка) - 10 год., практичні – 18 год., індивідуальні – 8 год., самостійна робота – 32 год., підсумковий контроль – 4 год.</p> <p><i>Вид підсумкового контролю:</i></p> <p>залік</p>

--	--	--

II. Мета та завдання навчальної дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування»

Метою викладання навчальної дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування» є надання студентам різнобічних знань з теоретичних основ хорового мистецтва, оволодіння студентами організаційно-творчими та

методичними принципами, прийомами роботи з хором колективом; перекладення хорових та сольних вокальних творів для різного складу хору.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування» є:

- засвоєння студентами знань теоретичних основ хорового мистецтва;
- оволодіння прийомами досягнення основних елементів хорового звучання;
- оволодіння методами репетиційної роботи з хором;
- оволодіння методикою перекладення хорових, вокальних та інструментальних творів для різних складів хору;
- ознайомлення з специфікою хорового письма та прийомами аранжування;
- практичне засвоєння навички підбору творів для різних видів аранжувань;
- практичне оволодіння прийомами перекладень для дитячих хорів різного віку.

В процесі вивчення дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування» в студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

«Загальнокультурні компетенції»

- застосування методів самовиховання, орієнтованих на систему індивідуальних, національних, загальнокультурних цінностей;
- розуміння сутності та соціальної значущості своєї майбутньої професії;
- прагнення до постійного професійного вдосконалення та успішної творчої самореалізації.

«Професійні (фахові) компетенції»

- уміння цікаво, впевнено, у відповідності до композиторського задуму розкривати у виконанні ідейно-художній зміст твору, передавати певну образно-емоційну виразність, створювати художню цілісність твору та переконати слухача особистою трактовкою аранжування;
- знання основ теорії освіти та виховання, педагогіки та психології;
- знання традиційних та сучасних вітчизняних та зарубіжних методики музично-педагогічної освіти та виховання;

- здатність особистості до усвідомлення музики як явища суспільного життя;
- вміння використовувати інформаційно-комунікативні засоби та інноваційно-педагогічні технології у процесі вирішення професійних завдань.

«Предметні (вузько-профільні) компетенції»

- володіння основними прийомами хорового диригування;
- володіння академічною манерою співу, емоційним і тембровим забарвленням звуку, виразною мімікою, артистичністю;
- здатність визначити типи та види хорів;
- здатність до теоретичного та музикознавчого аналізу хорової партитури;
- здатність характеризувати інтонаційно-звукову специфіку творів різних стилів;
- здатність до визначення хорових труднощів та вміння застосувати методичні прийоми їх подолання;
- вміння аналізувати хорове звучання та якість виконання;
- вміння створювати єдність і цілісність музично-художнього образу твору;
- знання жанрово-стильових особливостей музики, здатність до яскравого та образного відтворення хорового репертуару;
- здатність до виявлення власної творчої інтерпретації хорових творів;
- володіння знаннями основних принципів аранжування;
- знання та володіння основними видами хорових перекладень;
- володіння знаннями базової хорознавчої термінології.

III Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування»

Змістовий модуль I. Хорознавство

Тема1. Поняття про хор

Співацька освіта України. Поняття про хор. Дитячий хор. Типи та види хорів.

Тема2. Співацькі голоси та їх характеристика

Види співацьких голосів, характеристика їх вокально-творчих та виконавських можливостей. Група жіночих голосів. Група чоловічих голосів. Група дитячих голосів. Розміщення співаків.

Тема3. Стрій. Механіка та акустика голосового апарату

Поняття про стрій. Інтонування інтервалів. Інтонування тризвуків. Будова голосового апарату. Регістрова будова голосу. Особливості дитячого голосового апарату. Мутація дитячого голосу.

Тема4. Хоровий ансамбль

Значення ансамблю як одного з головних елементів хорової звучності. Унісонний ансамбль. Ансамбль гармонічний. Ансамбль поліфонічний. Ансамбль художній (ансамбль метру й ритму, темповий ансамбль, динамічний ансамбль, дикційний та тембровий ансамбль).

Тема5. Вокальна робота в хорі

Система формування вокально-хорових навичок. Поняття «хорові навички». Методи роботи. Роль вокальних вправ у формуванні вокально-хорових навичок.

Тема6. Робота над хоровим твором

План аналізу хорової партитури. Правила роботи над технічним засвоєнням хорової партитури. Етапи роботи над хоровим твором у хорі.

Змістовий модуль II.

«Хорове аранжування»

Тема 7. Види хорових партитур

Перекладення дво-, трьохголосних однорідних хорів на мішаний склад, шляхом октавного подвоєння голосів однорідного хору. Перекладення партитури чоловічого хору на жіночий склад. Перекладення партитури жіночого хору на чоловічий склад. Перекладення партитури однорідного чотириголосного хору на мішаний.

IV. Тематичний план навчальної дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування» **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КУРСУ «ХОРОЗНАВСТВО»**

		Кількість годин
--	--	-----------------

№ п.п	Назви теоретичних розділів та тем	Разом	Аудиторних	Лекційних	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Інтерактивний контроль
----------	-----------------------------------	-------	------------	-----------	------------	-------------------------	----------------------	---------------------------

1.	Поняття про хор. Розвиток музичної освіти в Україні кінця XII початку XIII століття.	4	2	2			2	
2.	Будова голосового апарата. Особливості розвитку дитячого голосу. Елементи хорової звучності	4	2	2			2	
3.	Елементи хорової звучності.	4	2		2		2	
4.	Засоби художньої виразності у хоровому мистецтві.	4	2		2		2	
5.	Дитячий хор. Вокальна робота в хорі.	4	2	2			2	
6.	Вокальна робота в хорі.	4	2		2		2	
7.	Робота над хоровим твором.	4	4		2	2		
8.	Репертуар як засіб музичної виразності.	6	4		2	2	2	
9.	Розспівування хору.	4	4		2			2
	Разом.	38	24	6	12	4	14	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КУРСУ «ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ»

10.	Мета та завдання курсу «Хорове аранжування».	6	2	2			4	
11.	Види хорових партитур для однорідного та мішаного хору.	6	2	2			4	
12.	Перекладення дво,- трьохголосних партитур однорідного хору на мішаний, шляхом октавного подвоєння голосів однорідного хору.	8	4		2	2	4	
13.	Перекладення дво,- трьохголосних партитур однорідного жіночого хору на чоловічий склад.	8	4		2	2	4	
14.	Перекладення дво,- трьохголосних партитур однорідного чоловічого хору на жіночий склад.	6	4		2		2	2
	Разом	34	16	4	6	4	18	2
	За навчальним планом	72	40	10	18	8	32	4

Форма підсумкового контролю успішності навчання: **залік.**

Засоби діагностики успішності навчання: тестування, реферат, показ індивідуальної роботи над хоровим твором.

У.Система поточного і підсумкового контролю знань

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовують такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: модульне письмове тестування, підсумкове письмове тестування, звіти, реферат.

Комп'ютерне опитування: тестові програми.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№п/п	Вид роботи	Кількість годин	Максимальна кількість балів за один вид роботи
1.	Відвідування лекцій	10	5
2.	Відвідування практичних	18	9
3.	Робота на практичному занятті	18	90
4.	Виконання завдань для самостійної роботи	12	60
5.	Виконання модульної контрольної роботи	2	50
6.	Загальна кількість балів		214
7.	Коефіцієнт		2.14

Підсумкова кількість балів (за – 100)	Оцінки за 4-х бальною шкалою	Оцінки за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 -39	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-х бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

VI. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль I. Загальні питання курсу «Хорознавство»

Тема1. Поняття про хор. Розвиток музичної освіти в Україні кінця XII початку XIII століття. (2 год)

- 1) *Еволюція знаменного розспіву як основної форми українського богослужбового співу*
- 2) Партесний спів XVII - Українська духовна музика

Тема2. Елементи хорової звучності (4год.)

- 1) Відмінності способу інтонування інтервалів мажорного ладу
основоположників хорового мистецтва П.Чеснокова та К.Пігрова.
- 2) Визначення поняття «художній ансамбль». Характеристика видів художнього ансамблю (темповий, тембровий, динамічний, дикційно-орфоепічний).

Тема3. Засоби художньої виразності у хоровому мистецтві. (2 год)

- 1) Робота над нюансами *p, pp* в хорі.
- 2) Робота над нюансами *f, ff* в хорі.

Тема4. Ансамбль хору (2год)

- 1) Робота над ритмічним ансамблем творі М.Леонтовича «Святий Боже».
- 2) Робота над тембровим ансамблем у творі М. Леонтовича «Ой гори, ой світи».

3) Робота над гармонічним ансамблем в творі Д.Бортнянського «Славу поем».

4) Робота над дикційним ансамблем в творі М.Березовського «В память вечную».

Тема5. Вокальна робота в хорі (4год.)

1) Підготувати на основі українського фольклору хорові вправи для учнів початкових класів.

2) Методика роботи з нечисто інтонуючими дітьми. [5,8,16]

Тема6. Робота над хоровою партитурою (2год)

1) Робота над вокальним ансамблем в творі українська народна пісня «Грицю, Грицю до роботи».

2) Робота над орфоепічним ансамблем в творі українська народна пісня «Ой дівчино шумить гай».

Тема7. Види хорових партитур для однорідних та мішаних хорів (2год.)

Опрацювати партитуру хорової музики сучасних композиторів Д.Дичко, Б.Фільц, М. Шука.

Тема8 Перекладення дво,-трьохголосих однорідних хорів на мішаний склад (4год.)

1) Перекладення фрагменту твору „KIRIE„(Messa G-DUR) Ф.Шуберта.

2) Перекладення твору А.Ведель «Да исполнятся уста наша».

Тема9 Перекладення дво,- трьохголосого жіночого хору на хор чоловічого складу (4год.)

1) Сучасний народний хор. Видатні хорові диригенти.

2) Відмінності академічного та народного хору. [додаткова література: 3, 4]

Тема10 Перекладення чоловічого хору на жіночий (4год.)

Перекладення українська народна пісня «Ой, там за лісочком»,обр. А.

Авдієвський, «Милість миру» Києво-Печерський розспів, українська народна пісня «Говорили балакали».

Тема11 Перекладення чотириголосних однорідних хорів на мішані- (2год.)

1) Перекладення фрагменту українська народна пісня «Сусідка» об. Я. Янищевича.

2)Перекладення фрагменту російська народна пісня «Что й то звон», обр.А.Карпова.[додаткова література: 4,6]

Разом 32 години·

VII. План практичних занять VII семестр

Практичне заняття 1. Поняття про хор

- 1) Сучасні професійні академічні та народні хори.
- 2) Видатні хорові диригенти сучасності.
- 3) Хор молодших школярів.
- 4) Хор школярів середніх класів.

Практичне заняття 2. Хоровий стрій

- 1) Показ роботи над мелодичним строем в творах а capella
- 2) Показ роботи над гармонічним строем в творах а capella

Практичне заняття 3. Засоби художньої виразності в хоровому мистецтві

- 1) Метроритм, темп.
- 2) Тембр, динаміка.
- 3) Фразування, музична форма.
- 4) Добір хорових творів з використанням нюансів: ppp, fff, sub p, sub f. Їх характеристика в контексті даного твору.

Практичне заняття 4. Ансамбль хору

- 1) Робота над ритмічним ансамблем творі М.Леонтовича «Світе тихій».
- 2) Робота над тембровим ансамблем у творі М. Леонтовича «Щедрик».
- 3) Робота над темповим ансамблем в творі М.Лисенка «Стелися барвінку».
- 4) Робота над динамічним ансамблем у творі а capella за власним вибором.

Практичне заняття 5. Ансамбль хору

- 1) Робота над гармонічним ансамблем в творі А.Веделя «Да исполнятся уста

наша».

2) Робота над дикційним ансамблем в творі М.Леонтовича «За городом качки пливуть».

Практичне заняття 6. Вокальна робота в хорі

1) Робота над вокальним ансамблем в творі українська народна пісня «Якби я мала крила орлині». 2) Робота над орфоепічним ансамблем в творі українська народна пісня «Ой у вишневому садочку».

Очікувані результати навчання з дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування»:

- в достатньому обсязі володіти теоретичним матеріалом;
- аналізувати хорові твори; визначати тип та вид хору;
- досконально володіти грою хорової партитури;
- володіти диригентською технікою: ауфтаки на вступ, до фермат, зняття на різні долі такту;
- вміти працювати над хоровим твором самостійно;
- вміти інтонувати інтервали у мелодичному та гармонічному складі;
- вміти спілкуватися та працювати з хоровим колективом;
- вміти працювати з хором над основними елементами хорової звучності;
- вміти розспівувати хор;
- вміти аналізувати хорове звучання та якість виконання;
- вміти аранжувати та адаптувати хорові твори.

VIII. Рекомендована література

Основна література

1. Афонченко М. Українська хорова духовна музика: Хрестоматія з диригування. – Рівне, 1998.
2. Дем'янюк Н. Основи хорознавства і методики роботи з хором. – Полтава: ПДПУ, 2004. – С. 40-51
3. Краснощеков В. Вопросы хороведения. - Москва, 1964.
4. Колесса М. Хорові твори. – Київ, 2005
5. Коломоєць О. Хорознавство: Навчальний посібник для вузів. - Київ, 2001.
6. Леонтович М. Хорові твори.–Київ, 2005. – 376 с.
7. Осеннева М. Самарин В. Хоровой класс и практическая работа с хором. – Москва, 2005.
8. Пігров К. Керівництво хором.-Київ.:Муз.Україна, 1964.
9. Стулова Г.П. Теория и практика работы с детским хором: учеб. пособие для студ. пед. высш. учеб. заведений / Стулова Г.П. - М. : ВЛАДОС, 2002
10. Сурмик І.С. Сурмик С.С. Музичне виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник / І.С.Сурмик С.С.Сурмик. Володимир-Волинський, 2010. – 254с.
11. Чесноков П.Г. Хор и управление им: пособие для хоровых дирижеров. - Москва, 1961.

Додаткова література

1. Валиахметова А. Хоровое искусство как форма духовной культуры / Валиахметова А. Н. // Педагогика художественного образования: история, методология, практика. Ч. 1. – Казань: ТГГПУ, 2011. – 519 с.
2. Медушевський В.В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки / В.В.Медушевський. – М.: Музыка, 1980. – 225 с.
3. Московчук Л.М. Українська духовна музика : навч.-метод. комплекс (програма, методичний посібник, ното хрестоматія) [для вчителів загальноосвітніх навч. закладів та недільних шкіл] / Л.М. Московчук. – Кам.-Подільський : Аксіома, 2010. – 704 с
4. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. / О.М. Олексюк// – К.:Київ. ун-т ім. Б. Гріченка, 2013. – 248 с.

5. Пісенний вінок: укр. нар. пісні з нотами / Упоряд. А. Михалко. – 3-тє вид., допов. – К.: Криниця, 2009. – 686 с.
6. Ростовський О. Я. Музична освіта в Україні на межі тисячоліть: стан, проблеми, перспективи // Мистецтво та освіта, №4. – 2002. С.42-44.
7. Сикур П. И. Церковное пение. Подготовка дирижеров и регентов к работе с хором. – М.: «Русский Хронограф», 2012. – 496 с.
8. Лежнева Т. Хоровое искусство как фактор инкультурации личности / Лежнева Татьяна Михайловна : дисс... канд. культурологии: 24.00.01 Теория и история культуры. – Чита, 2006. – 157 с. 7. Платон. Собрание сочинений: В 4 т. Т.1 ; общ. ред. А. Ф. Лосева и др. / Платон. – М.: Мысль, 1994.

Інтернет ресурси

<http://www.tildee.com/41tZpd> Хорове аранжування

<http://dls.ksu.kherson.ua/> Навчально-методичні рекомендації з курсу «Хорове аранжування» Григорова К.В.

<http://studcon.org/organizaciya-i-robota-horovogo-gurtka> Організація і робота хорового гуртка

<http://www.gnesin.ru/mediateka/2000> хороведение и методика работы с хором программа для музыкальных училищ

<http://hor.by/methodus/bibliography/books-2/> монографії по історії і теорії хорового исполнительства

ІХ. Рекомендований репертуар для аранжування

Бах Й. – Гуно Ш. – «Ave Maria»;

Бріттен Б. – «Missa Brevis in D»;

Бусто Я. - Kyrie, Agnus Dei;

Кошиць О. – «Молитва за Україну»;

Леонтович М. - «Хай іде, насува чорна хмара», «Ой гори, ой світи», «Світе тихий»; «Світе тихій».

Лисенко М. - Хоровий концерт «Камо піду от лица Твого Господи»;

Удовицький. В – «Вечір року»;

Вербицький.М - «Христос воскрес»;

Чембержі. М – «М'ята»;

Чесноков. П – «Благослови, душе моя Господа»;

Чілкотт. Д – «Джазова месса»;

Шамо. І – «Грає море зелене»;

Штогаренко. О – «Грушечка»;

Шух М. – «Усі зорі зеленіють»

Янівський. Б – «Колискова для мами».